

NORGES HØYESTERETT

Den 15. juni 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Utgård, Bergsjø og Berglund i

HR-2018-1167-U, (sak nr. 18-073282STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Jan Christian Kvanvik
v/advokatfullmektig Mia Sætrang Bratlund)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

K J E N N E L S E :

(1) Saken gjelder lagmannsrettens ankenektelse etter straffeprosessloven § 321 andre ledd.

(2) Aust-Telemark tingrett avsa 9. februar 2018 dom med slik domsslutning:

"1. A, født 00.00.1992, frifinnes for tiltalepostene III a), III b), III c), III d), IV e), IV f), IV m) og IX.

2. A, født 00.00.1992, dømmes for overtredelse av

- straffeloven (2005) § 376 jf. § 375 første ledd jf. § 15 (ett forhold)
- straffeloven (2005) § 376 jf. § 375 første ledd jf. § 15 jf. § 16 (ett forhold)
- straffeloven (2005) § 372 jf. § 371 bokstav a (to forhold)
- straffeloven (2005) § 372 jf. § 371 bokstav a jf. § 15 (tre forhold)
- straffeloven (2005) § 371 bokstav a (fem forhold)
- straffeloven (2005) § 371 bokstav a jf. § 15 (åtte forhold)
- straffeloven (2005) § 332 (to forhold)
- straffeloven (2005) § 231 første ledd (ett forhold)
- vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 24 første ledd første punktum (ett forhold)
- vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 17 første ledd (to forhold)
- straffeloven (2005) § 181 første ledd (tre forhold)
- vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. § 23 første ledd (ett forhold)
- legemiddeloven § 31 annet ledd jf. § 24 første ledd (ett forhold)
- forurensningsloven § 79 første ledd bokstav a (ett forhold)
- straffeloven (2005) § 343 (ett forhold)

sammenholdt med straffeloven (2005) § 79 bokstav a og b

til fengsel i 1 (ett) år og 5 (fem) måneder. Varetekt kommer til fradrag med 140 (etthundreogførti) dager per 09.02.2018 jf. straffeloven (2005) § 83.

3. A, født 00.00.1992, dømmes til å tåle inndragning jf. straffeloven (2005) § 67 av følgende gjenstander til fordel for statskassen:
  - Mercedes personbil med kjennemerke 00000
  - Mercedes personbil med kjennemerke 00000
4. A, født 00.00.1992, dømmes til å tåle inndragning jf. straffeloven (2005) § 69 av beslaglagt stereo- og musikkannlegg, til fordel for statskassen.
5. A, født 00.00.1992, frifinnes for erstatningskrav mot B.
6. A, født 00.00.1992, dømmes til innen to uker fra dommens forkynnelse å betale slik erstatning:
  - til C kr 100 250
  - til D kr 107 500
  - til E kr 100 000
  - til F kr 100 000
  - til G kr 13 000
  - til H kr 10 000
  - til I kr 49 000
  - til J kr 50 000
  - til K kr 33 400
  - til L kr 5 000
  - til M kr 50 000
  - til N kr 90 000
  - til O kr 48 000
  - til P kr 48 000
  - til Q kr 45 000
  - til R kr 50 000
  - til S kr 7 500
  - til T kr 55 000
  - til U kr 50 000
  - til V kr 60 000
  - til Bauge Entreprenør AS kr 9 791
7. Påstand om inndragning av Sea Ray motorbåt tas ikke til følge."

- (3) A anket dommen til Agder lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for fire av tiltalepostene, inndragningen av en av bilene og straffutmålingen. Lagmannsretten traff 27. mars 2018 beslutning med slik slutning:

"Anken nektes fremmet."

- (4) A har anket lagmannsrettens beslutning til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen, og det er anført at begrunnelsen for nektelsen er mangelfull for så vidt gjelder straffutmålingsanken. Lagmannsretten har ikke gitt en nærmere begrunnelse for hvorfor utgangspunktet om at straffskjerpelse etter straffeloven 2005 § 79 bokstav b skal gjøres betinget, ikke blir fulgt. Begrunnelsen viser ikke at de feil som er påberopt, er oppfattet riktig, og det fremgår heller ikke at det har funnet sted en reell overprøving eller hvorfor anken ikke kan føre frem.

- (5) *Påtalemyndigheten* har i hovedsak anført at begrunnelsen ikke er mangelfull. Lagmannsretten har vurdert den aktuelle anførselen og foretatt en konkret og reell vurdering av den utmålte straffen. Selv om utgangspunktet er at påslaget etter straffeloven § 79 bokstav b normalt gjøres betinget, finnes det også rettspraksis der det gis ubetinget tillegg. Det forhold at domfelte begikk nye bedragerier etter løslatelsen, viser at han hadde begrenset evne til å lære av siktelse, pågripelse og løslatelse på vilkår, noe som er et moment i vurderingen av om en betinget del er formålstjenlig.
- (6) A har inngitt ytterligere bemerkninger i prosesskriv 18. mai 2018 og 1. juni 2018.
- (7) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 sjette ledd. I dette ligger blant annet at utvalget kan prøve om spørsmålet om anken skal fremmes, er vurdert etter riktig vurderingstema, og om lagmannsrettens skjønn er forsvarlig. Herunder kan utvalget vurdere om det ut fra retts- og bevissspørsmålene var forsvarlig å nekte anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling, jf. HR-2016-1812-U med henvisning til tidligere praksis.
- (8) En beslutning om å nekte anken fremmet etter straffeprosessloven § 321 andre ledd skal være begrunnet, jf. bestemmelsens femte ledd tredje punktum. Begrunnelsen skal vise at lagmannsretten har foretatt en reell overprøving av tingrettens dom på bakgrunn av det som er anført i anken, jf. Rt-2008-1764 avsnitt 104-109. Det må fremgå at de feil som er påberopt ved tingrettens avgjørelse er oppfattet, og hvorfor det er klart at anken ikke vil føre frem, jf. HR-2017-373-U avsnitt 9.
- (9) Anken gjelder lagmannsrettens begrunnelse knyttet til anvendelsen av straffeloven 2005 § 79 bokstav b. De relevante delene av bestemmelsen har denne ordlyden:
- "Foreligger en eller flere av situasjonene i bokstav a til c, kan fengselsstraffen forhøyes inntil det dobbelte, men ikke i noe tilfelle med mer enn 6 år og aldri ut over 21 år, og for personer som var under 18 år på handlingstidspunktet, ikke ut over 15 år:**
- ...
- b) når en tidligere domfelt person på ny har begått en straffbar handling av samme art som han tidligere er dømt for her i riket eller i utlandet, hvis ikke straffebudet selv bestemmer noe annet. Forhøyelse av lengstestraffen etter denne bokstav får bare betydning i forhold til lovbestemmelser som har bestemt at den forhøyde lengstestraffen skal tillegges rettslig virkning. ..."**
- (10) Straffeloven 2005 § 79 bokstav b er en videreføring av straffeloven 1902 § 61 første ledd om såkalt "gjengangertillegg". I Ot.prp. nr. 62 (2002–2003) på side 95 heter det:
- "Etter departementets syn bør straffskjerpingen etter § 61 første ledd særlig skje i form av en betydelig betinget fengselsstraff som kommer i tillegg til ubetinget fengselsstraff. Hensikten er at flere gjengangere skal avstå fra ytterligere kriminalitet når de ser at de risikerer å måtte sone et betydelig tillegg av fengselsstraff hvis de fortsetter den kriminelle løpebane. ..."**
- Straffskjerpingsregelen er imidlertid ikke begrenset til tilfellene hvor det gis en delvis betinget dom. Noen saker vil være så alvorlige at hele straffen bør være ubetinget. I enkelte andre saker kan det være grunn til å idømme en rent betinget straff, selv ved forholdsvis alvorlig gjengangerkriminalitet. Lovbryteren er f.eks. inne i en gunstig rehabiliteringsfase."**
- (11) Forarbeidene viser altså at straffskjerpingen normalt skal skje i form av en betydelig betinget fengselsstraff i tillegg til den ubetingede straffen, men at dette ikke er ment som en unntaksfri regel. Normalordningen er bekreftet blant annet i Rt-2005-1186 avsnitt 24, Rt-2007-1659

avsnitt 19 og HR-2018-491-A avsnitt 19. I førstnevnte avgjørelse avsnitt 25 heter det at det for en "person som befinner seg i kjerneområdet for lovendringen, skal ... mye til for å fravike den forutsatte normalordningen".

- (12) Lagmannsrettens ankenektelse må vurderes på denne bakgrunn. Ankeutvalgets *flertall* – dommerne Utgård og Bergsjø – har kommet til at lagmannsrettens beslutning må oppheves. Flertallet tar utgangspunkt i at forsvarers støtteskriv til anken til lagmannsretten i sin helhet knyttet seg til det forhold at tingretten ga et "gjengangertillegg" på seks måneders ubetinget fengsel i medhold av straffeloven § 79 bokstav b. I støtteskrivet fremhevet han under henvisning til forarbeider og rettspraksis at normalordningen var et betinget tillegg, og at det ikke var grunnlag for å fravike dette.
- (13) Lagmannsretten har i sin beslutning kort vist til tingrettens straffutmåling. Deretter uttaler lagmannsretten følgende:
- "Lagmannsretten har vurdert forsvarers anførsel om at straffskjerpelsen for gjengangere skal gjøres som et tillegg i form av betinget straff, men finner i denne saken det klart at det ikke er noe åpenbart misforhold mellom de straffbare forholdene og den idømte straff."**
- (14) Til dette bemerker utvalgets flertall at lagmannsretten med dette viser at den har registrert anførselene i støtteskrivet. Det fremgår likevel ikke at lagmannsretten har tatt hensyn til at normalordningen er at tillegget i straffen gjøres betinget. Begrunnelsen gir heller ingen holdepunkter for hvorfor lagmannsretten fant det riktig å fravike utgangspunktet i dette tilfellet, som for eksempel at A ikke ble ansett å befinne seg i kjerneområdet for bestemmelsen. Riktignok har lagmannsretten vist til redegjørelsen for straffutmålingsmomentene i tingrettens dom side 32–34. Lagmannsretten har imidlertid ikke uttrykkelig gitt sin tilslutning til drøftelsen, og henvisningen til tingrettens premisser gir uansett ingen signaler om hva som har vært avgjørende for lagmannsretten.
- (15) På denne bakgrunn kan ikke utvalgets flertall se at begrunnelsen viser at de feil som er påberopt ved tingrettens avgjørelse, er oppfattet, og hvorfor det etter lagmannsrettens syn var klart at anken ikke ville føre frem. Kjennelsen må etter dette bli å oppheve.
- (16) *Mindretallet* – dommer Berglund – mener lagmannsrettens begrunnelse er tilstrekkelig. I anken til lagmannsretten har forsvarer over flere avsnitt vist til hvorfor straffskjerpelsen for "gjengangere" etter straffeloven § 79 bokstav b normalt skal skje som i form av en helt eller delvis betinget dom. Denne anførselen refereres av lagmannsretten i sitatet som er inntatt ovenfor, og lagmannsrettens formulering må etter mindretallets syn forstås slik at retten er klar over normalordningen etter § 79 bokstav b. Hvilke ytterligere krav som skal stilles til lagmannsrettens begrunnelse, må blant annet ses i lys av tingrettens straffutmålingsgrunner. Tingretten har i dette tilfellet gitt en svært grundig og balansert begrunnelse, hvor det er henvist til relevant rettspraksis. Det fremgår videre at A er gitt en betydelig reduksjon i straffen som følge av lang saksbehandlingstid. I tråd med Høyesteretts avgjørelse i HR-2016-225-S avsnitt 44 er fradraget gjort i den ubetingede delen av straffen. Av storkammeravgjørelsen fremgår det at kompensasjon i form av en betinget dom kan ha liten realitet for domfelte som ikke klarer å avholde seg fra ny kriminalitet. I denne saken fant tingretten, etter en samlet vurdering av de ulike straffutmålingsmomentene, det riktig å utmåle en ubetinget fengselsstraff. En slik løsning er i samsvar med hva straffeloven § 79 bokstav b åpner for, og i tråd med lovforarbeidene og rettspraksis. Etter mindretallets syn er lagmannsrettens korte, men poengterte begrunnelse tilstrekkelig til å vise at det er foretatt en reell overprøving, og lagmannsretten har korrekt lagt til grunn at det ikke er noe åpenbart

misforhold mellom de straffbare forholdene og den idømte straff, jf. straffeprosessloven § 344. Etter mindretallets syn kan anken forkastes.

(17) I tråd med flertallets syn oppheves lagmannsrettens beslutning.

S L U T N I N G :

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Karl Arne Utgård
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Riktig utskrift: